

ДО ЧИТАЧІВ

Авторка цієї книжки, Олена Кисілевська, народилася 23. березня 1869 р. в родині українського священника Лева Сіменовича, в гарному малому селі Фільварки, що було потім прилучене до містечка Монастирська на Поділлі, де о. Лев був тоді сотрудником свого батька о. Михайла Сіменовича.

Із весною 1954 р. українська суспільність на чужині, зокрема в Америці й Канаді, гідно відзначила винятковий, подиву й глибокої пошани вартий шлях — вісімдесяти п'яти років життя і сімдесяти безперервних років відданого служіння Олени Кисілевської українській культурі. Від 1948 р. очолює вона Світову Федерацію Українських Жіночих Організацій, а початки її невтомної діяльності сягають 1884 року, коли вона п'ятнадцятилітньою дівчиною, вступила в члени першого українського жіночого товариства в Станиславові. З цієї пори не сходила вже з того, раз вибраного, важкого але неоцінно корисного шляху громадянської, культурно-освітньої і літературної діяльності.

Організаторка українського жіноцтва по всіх закутках Західно-Українських Земель. Зразкова мати-виховниця у власній родині, добра, незаступна порадиця української сільської й міської жінки в усяких життєвих справах. Довголітня (з 1925 до 1939 рр.) головна редакторка й видавець дуже цінних і популярних українських журналів: “Жіноча Доля” — для жіноцтва вищих шарів українського суспільства, “Жіноча Воля” для сільських українок, “Світ Молоді” — для юнацтва. Редакторка і видавець цілого ряду альманахів та власних і чужих популярних, практичних порадників із багатьох ділянок родинного й господарського життя, а з 1903 року, коли у “Літературно-Науковому Віснику” у Львові появилася друком її перша новелька, підписана псевдонімом Калина, ще й зворушлива письменниця. Вибрана українським народом сенатор-

ка польського союму впродовж двох безперервних каденцій у 1920-1930 роках — ось такі то ділянки творчої праці Олени Кисілевської на добро українського народу і ними рясно позначений небуденний шлях життя цієї славетної Доньки Українського Народу.

Про громадянську й культурно-освітню діяльність авторки цієї книжки багато було сказано в ювілейних промовах, багато написано в присвячених цій події статтях української преси, багато висловлено в безчисленних привітаннях, надісланих ювілянтці.

Цікава й багата літературна діяльність Олени Кисілевської. Авторка багатьох цікавих повістей і оповідань, як от “Великоднє Свято”, “Зимові вечорі”, “Діти на сонце” та ін., Олена Кисілевська найбільше уваги й свого літературного таланту присвятила незрівняним нарисам про країни і місцевості, де вона була. А подорожувала вона невтомно все своє життя. Відвідала всі частини земної кулі, за винятком Австралії, побувала в усіх країнах Європи. Своїми враженнями з далеких мандрівок ділилася з широкими читацькими масами і збагачувала скарбницю української літератури, зокрема літератури про подорожі.

До того роду творів належить чудова книжка авторки “Швайцарія”, про яку видатна українська діячка і педагог писала в свій час:

“...Ця прекрасна книжка, оздоблена численними, гарними фотографіями — це дуже цінний вклад у нашу науково-популярну літературу. Написана легкою мовою, захоплює читача та дає ґрунтовне знайомство з цією привабливою країною.”

Захоплюючи книжку написала Олена Кисілевська про Марокко й Канарійські острови, видану під загальним наголовком “Під небом півдня”. Не менш прекрасна книжка “Листи з-над Чорного моря”, яку недавно пощастило перевидати, а яку так тепло зустріла українська преса численними похвальними відгуками і український читач на чужині.

А з подорожів, зокрема по Україні, Олена Кисілевська подарувала українській літературі чарівні, невмирущі нариси: “Враження з дороги” (Львів 1910 р.), “До комор Довбуша” (Львів, 1925 р.), “По рідному краю” — про Полісся (Коломия, 1935 р.), “В зеленій Буковині” і багато іншого, чого не по-

щастило видавцеві зібрати на час видання цієї книжки, щоб доповнити її видатнішими нарисами, чи бодай коротко про них згадати.

Свої літературні твори Олена Кисілевська підписувала, крім власного прізвища, ще й псевдонімами. Відомі її псевдо- й крипто-німи: Калина, Незнана, О. Галичанка, Ол. Га., О. К. та інші. Під цими псевдонімами друкувала авторка свої твори в “Ділі”, “Літературно-Науковому Віснику”, “Неділі”, „Ілюстрованій Україні“, “Волі”, “Українському Голосі” та в інших часописах і журналах. Виходили друком, підписані псевдонімами, і окремі книжки Олени Кисілевської, як от “Вражіння з дороги”, книжка видана у Львові 1910 р. і підписана О. Галичанка, та інші.

До збірки “По Рідному Краю”, що оце подається до уваги Українського Читача, вибрано окремі розділи, чи цілі нариси з багатьох творів Олени Кисілевської і цю збірку видається у 85-ті роковини життя авторки та на відзначення 70-их роковин її діяльності. Збірка мала вийти ще минулого року, ювілейного року авторки, проте з різних технічних причин можна було її видати золиш тепер, у 1955 році.

У збірнику “По Рідному Краю”, написаному, як і все що вийшло з-під пера Олени Кисілевської, легкою, чарівною і такою привабливою українською мовою, читачі знайдуть справжні перлини творчості авторки, осяяні сліпучим промінням невмирущої любови до всього прекрасного, що тільки має в собі та частина землі, якій на ім’я Україна.

Враження від цих творів Олени Кисілевської — справді незабутні. І не тому тільки вони незабутні, що творчим пензлем авторки водила, без сумніву, самим Господом натхненна любов до України, до її Дніпра, до глухих закутків Полісся, до незрівняних у своїй загадковості й красі українських гір, — а й тому, що той час, то епоха — справді ціла епоха, яку авторка відзеркалює у своїх творах. Перед очима читача проходять живі люди --- сучасники тієї епохи — з їхнім життям, їхніми думами-надіями, безперестанними поривами вперед і вперед — до кращого майбутнього!

Збірник “По Рідному Краю” — це не тільки високо корисна й насолодна лектура для кожної, особливо юнацької душі, а

й необхідний підручник, із якого юні читачі вчитимуться, **ЯК ТРЕБА ЛЮБИТИ СВІЙ РІДНИЙ КРАЙ.**

Сподіємося, що збірник “По Рідному Краю” знайде свій шлях до найширших мас українських читачів, душею й серцем спраглих краси Рідного Краю, рідної природи, рідних сіл, міст, містечок, що з ними доля розлучила їх — чи то давно, чи зовсім недавно.

І будемо також вірити й сподіватися, що ще за життя шановної Авторки прийде час, коли ми дочекаємося, вже у вільній Україні, видання всіх творів Олени Кисілевської, разом із повною її біографією, щоб неоцінений вклад Авторки в скарбницю української і загально людської культури не марнувався, розпорошений по окремих брошурках чи збірниках.

Олексій Воронин

I.

МОРЕ

— Далеко море? Як дійти до моря? — Оце перше наше питання по приїзді в Одесу.

— Просто Преображенською, на розі звернете на Рішельєвську, зійдете на Катеринський майдан, а там уже й Миколаївський бульвар над морем.

Ідемо спішно. Широчезні вулиці з пишними палатами, неймовірної величини вітрини, повні золота, шовків, квітів; міський сад із квітучими живими килимами, масами розквітлих пахучих троянд та кришталевими водогроями, — ніщо нас не затримає по дорозі, все ество опанувала нетерпляча жадоба — побачити море.

Дорога спускається злегка вниз. Свіжий подув вітру охолоджує спеку. День погідний, ясний, а небо таке чисте і голубе, якого у нас і не знають. Що далі сходимо вниз, то більше, здається, того неба; вгорі воно неначе зблідло, але внизу чудове, яскраве, мов величезна оксамитна плахта синьої барви, засіяна сапфірами, смарагдами, брилянтами, де-не-де біла хмарка чи перлина, а все те якесь неспокійне, ніби незначно дрижить, рухається, неначе пустотливі діти для розваги безнастанно гойдають оксамитною скатертю та пересипають ті дорогі скарби з місця на місце. Яке ж воно чудово сине, розкішне, блискуче, блискуче! Сходимо на бульвар — ах, то ж не небо внизу — то море...

Тіняві алеї бульварів повні запаху квітучих акацій. Гарні доріжки, живоплоти, штучні скелі, — а далі двісті ступнів широких кам'яних сходів спускається до пристані. Тисячі шогол, мов густий, непроглядний ліс стріляють угору, маса пароплавів, яхт, човників, усе скупчу-

ється при березі, неначе береже приступу до цих незмірених скарбів.

Стаємо в захопленні і довго мовчки дивимось на нього; відчуваємо, як той чудовий образ западає нам глибоко в душу, записується в ній нестертими красками. Хоч би які були дальші наші враження — гарні чи погані, веселі чи сумні, — однаково там, у глибині душі, на самому дні її, залишиться воно — безкрає, таємне, гарне, як сонна мрія, море...

І не тільки наші очі воно так манить до себе: хто йде чи їде попри нього, погляд кожного тоне у ньому. Он на лавочці, недалеко пам'ятника Пушкіну, молодий священник із цілою сім'єю: жінка, і діти, і нянька — всі дивляться на море. Старі військові інваліди з трудом волочать ноги за собою, але в їхніх очах — приязний привіт морю. Нижче, за сосновим кущем, нужденні волоцюги розіклали свій харч, — між кожним кусанням скибки чорного хліба зір свій звертають на море. Край муру стара зморщена бабуся вивела погуляти панських улюбленців — собак, але від них погляд її змучених очей утікає раз-у-раз до моря.

Майже порожні досі бульвари враз із заходом сонця починають оживляться, — різnorodний народ заливає доріжки, естраду заповнює військова музика, уставляють величезні інструменти, розгортають на пультях ноти. Паличка капельмайстра дає знак, і чудова музика огортає нас своїми мелодійними звуками, мов м'якими білими крилами. А внизу вечірній вітрець захвилював морем — на сапфіровий оксамит заходяче сонце сипле свої золото-червоні блиски. Мішаються сапфіри, смарагди з топазами й рубінами, то наче западають у високий пух оксамиту, то знов — потрясені таємною рукою — вириваються. З-поміж лісу щогол та коминів помалу, маестатично вириває на блакитне поле величезний пароплав. Його колосальний кадовб безцеремонно поре своїм дзьобом наші скарби, мішає їх, розкидає на всі боки, суне вперед, лишаючи по собі довгу сріблясту дорогу. Заворушилось навколо, гнівні, занепокоєні хвилі все далі й далі одні одним шлють звістку про сміливість корабля, який перервав їхню пустотливу забавку. Та помалу гнів

З М І С Т

	стор.
До читачів — О. Воронин	5
Море	9
З одеських спогадів	12
Пароплавом до Криму	28
В Ялті та її околиці	38
З Києва	50
На Тарасовій могилі	57
З Кам'янця Подільського	65
До Комор Довбуша	72
Пороги Прута	83
Понад хмарами	86
Дід Іван	92
Черемошем на дарабі	95
Столиця Покуття	100
Полісся	
Весною	104
Весною на селах	106
Літом	119
Зимом	162
Дещо з поліських звичаїв	174